

РОБЪРТ ШЕКЛИ
РОБОТЪТ, КОЙТО
ПРИЛИЧАШЕ НА МЕН

Превод от английски: Рени Димитрова, 1997

chitanka.info

Роботорамата на Снайти е непривлекателно магазинче на булевард КБ22, близо до пресечката с Ухуру в голям Ню Нюарк. То е притиснато между една фабрика за окислителни и магазин за протеини. На витрината има онова, което можете да очаквате — три хуманоидни робота в цял ръст със замръзнали усмивки, облечени според предназначението си: модел ПБ2 — френски готвач, модел ЛРЗ — английска гувернантка и модел ЖХ5 — италиански градинар. Всички „готови да ви служат и да внесат дух на грациозност във вашия дом“.

Аз влязох и минах през пращната изложбена заличка, която приличаше на несполучлива комбинация от кланица и работилница на великан. По рафтовете, или подпрени из ъглите, се виждаха глави, ръце, крака, торсове. Частите изглеждаха неестествено човешки, като изключим висящите от тях жички.

Снайти излезе от складчето, за да ме посрещне. Той беше един дребен, сивкав, тънък като червей човечец с изпито лице и големи, увиснали, червени ръце. Беше някакъв чужденец — те винаги изработват най-добрите контрабандни работи.

— Готово е, господин Уотсън — каза той. (Аз не се казвам Уотсън, нито пък името на Снайти е Снайти. Сменил съм всички имена, за да предпазя виновните.)

Снайти ме заведе в един ъгъл на работилницата и спря пред един робот, чиято глава бе завита с лист хартия. Той дръпна хартията.

Не беше достатъчно да се каже, че роботът изглеждаше точно като мен. Физически този робот бях аз. Точно и безпогрешно, черта по черта, чак до вида и опипа на кожата и косата. Аз оглеждах внимателно това лице, забелязвайки може би за първи път намек за бруталност в твърдо изрязаните черти, блясъка на нетърпение в хлътналите очи. Да, това бях аз. Този път не си и направих труда да проведе изпитанията на гласа и поведението. Платих на Снайти и му казах да го достави в апартамента ми. Значи, всичко вървеше по плана.

Аз живея в горната част на Пета вертикала в Манхатън. Местенцето е скъпо, но нямам нищо против да плащам повече в замяна на изгледа към небето. Домът ми също е и офис. Аз съм междупланетен брокер, специализиран в някои области на търговията с редки минерали.

Като всеки друг човек, който желае да задържи позициите си в този силно конкурентен свят, аз се придържам към доста строг график. Работата заема по-голямата част от времето ми, като за всичко останало е отделено съответното време и място. Например аз отделям три часа седмично за секс, използвайки „Изключителния сексуален план на Дорпс Джинс“ и плащайки за това добре. Заделям два часа на всеки две седмици за общуване с приятели и още два за свободно време. Вмъквам се в сънния индуктор за нощната си квота от 6–8 часа сън и отделям време за абсорбиране на съответната специализирана литература чрез хипнопедия. И така нататък.

Всичко, което върша е планирано. Изработил съм си сложна схема още преди години с помощта на хората от „Пълен план на живота“. Тя е нанесена в персоналния ми компютър и оттогава не съм я нарушавал.

Планът, разбира се, има възможности за модификация. Направени са специални промени за случаи на болест, война и природни бедствия. Освен това планът предоставя две различни подпрограми, които могат да бъдат включени в основната схема. Подпрограма едно включва съпруга и пренарежда програмата ми така, че да остави четири часа седмично за взаимодействие с нея. Подпрограма две предполага съпруга и едно дете и изисква още два часа седмично. Чрез внимателно препрограмиране, тези подпрограми ще обхванат загуби от не повече от 2,3% и 2,9% респективно от моята продуктивност.

Бях решил да се ожения на възраст 32,5 и да си осигуря съпруга от агенция за женитби „Гаранти Тръст“, една организация с безукорна репутация. Но после се случи нещо съвсем неочаквано.

Използвах един от часовете за свободно време, за да присъствам на сватбата на един от моите приятели. Шаферката на булката му се наричаше Илейн.

Тя беше стройно, живо момиче с поизбеляла от слънцето руса коса и прекрасна фигурка. Сметнах я за очарователна, върнах се у дома и повече не помислих за нея. Или поне *мислех*, че повече няма да помисля за нея. Но през следващите дни и нощи, образът ѝ неизбежно стоеше пред очите ми. Загубих апетит и започнах да страдам от безсъние. Компютърът ми провери съответните данни и ми каза, че сигурно страдам от нервна криза, но по-вероятно бе да съм влюбен.

Не бях напълно разочарован. Да се влюбиш в нечия бъдеща съпруга би могло да бъде положителен фактор при установяването на добри взаимоотношения. Накарах фирмата „Дискретност“ ООД да провери Илейн и установих, че тя е невероятно подходяща за мен. Наех господин Щастие, добре известния сватовник, за да ѝ направи предложение от мое име и да уреди обичайните формалности.

Господин Щастие, слаб, белокос джентълмен с репетирана до съвършенство усмивка, се върна с не особено добри новини.

— Младата дама като че ли е традиционалистка — каза той. — Тя очаква да бъде ухажвана.

— И какво по-точно включва това? — попитах аз.

— Това значи, че вие трябва да ѝ се обадите по видеофона и да я поканите на среща, да я заведете на обяд, след това на някое място за забавления и така нататък.

— Но моят график не позволява подобни работи — заявих аз. — И все пак, ако е абсолютно необходимо, предполагам, че бих могъл да го вмъкна следващия четвъртък между девет и дванадесет вечерта.

— Това ще бъде едно чудесно начало — каза господин Щастие.

— Начало ли? Че колко вечери ще трябва да прекарам по този начин?

Господин Щастие предположи, че едно истинско ухажване ще изисква минимум три вечери седмично и ще продължи два месеца.

— Смешна работа! — заявих аз. — Младата дама като че ли разполага с доста незапълнено свободно време.

— Напротив — увери ме господин Щастие. — Илейн води ангажиран и напълно планиран живот, както всеки образован човек по наше време и на нейна възраст. Времето ѝ е напълно заето от служебните задължения, семейството, благотворителни мероприятия, артистични изяви, политика, обучение и така нататък.

— Тогава защо настоява за това отнемащо толкова много време ухажване?

— Като че ли за нея това е принципен въпрос. Тоест тя така иска.

— А предразположена ли е и към други капризи?

— Ами... Тя е жена, нали разбирате... — въздъхна господин Щастие.

Мислих по този въпрос през следващия си час за свободно време. Като че ли нямаше повече от две възможности. Можех да се откажа от Илейн или да направя както тя искаше. При това щях да загубя около 17% от дохода си по време на периода на ухажване и щях да прекарвам вечерите си по начин, който считах за глупав, досаден и непродуктивен.

И двете алтернативи не бяха приемливи. Бях в положение на цайтнот.

Изругах. Ударих с юмрук по бюрото си и с това раздрусих един античен пепелник. Гордън, едни от моите работи-секретари, чу удара и побърза да дойде в стаята.

— Случило ли се е нещо, господине? — попита той.

Гордън е андроид от луксозната, ограничена, персонализирана серия на „Сиери“. Той е дванадесети от всичко двадесет и петте произведени робота. Висок и слаб е, ходи леко приведен и прилича на Лесли Хауърд. Ако нямаше изискваните от правителството печати по челото и ръцете, човек никога не би познал, че е робот. Когато го погледнах, в главата ми просветна разрешението на проблема.

— Гордън — изрекох бавно аз. — Не знаеш ли случайно кой произвежда частно най-добрите единични бройки индивидуализирани работи?

— Снайти от голям Ню Нюарк — отвърна той без колебание.

Разговарях със Снайти и реших, че е нормален мошеник. Той се съгласи да направи робот без държавни печати, идентичен с мен и способен да дублира поведенческите ми шаблони. Платих скъпо за това, но бях доволен. Имах достатъчно пари, но практически не разполагах с време за губене. Така започна всичко.

Когато се прибрах, роботът, изпратен чрез пневмоекспреса вече бе в апартамента ми. Аз го включих и веднага се захванах за работа. Компютърът ми прехвърли съответните данни направо в паметта на робота. После аз въведох плана за ухажването и проведох необходимите изпитания. Резултатите бяха даже по-добри от очакваните. Напълно доволен, аз се обадох на Илейн и си уредих среща с нея за същата вечер.

През останалата част от деня аз работих по офертите на „Спринг маркет“, които бяха започнали да се трупат върху бюрото ми. В 8 часа вечерта изпратих Чарлз II, както бях започнал да го наричам. После дремнах малко и се хванах отново за работа.

Чарлз II се върна точно в полунощ, както бе програмиран. Нямахме защо да го разпитвам. Събитията от вечерта бяха записани с миниатюрна камера, скрита в лявото му око. Аз гледах и слушах началото на моето ухажване със смесени чувства.

Беше нещо повече от персонификация. Роботът бях аз, чак до начина, по който си прочиствам гърлото преди да кажа нещо и потриването на палеца и показалеца, когато съм замислен. За първи път забелязах, че смехът ми е неприятно близък до хихикане и реших да освободя себе си и Чарлз II от този и други досадни навици.

И все пак, имайки предвид всичко останало, аз реших, че експериментът е протекъл изключително добре. Бях доволен. Работата и ухажването ми вървяха ефективно. Бях постигнал древната мечта: едно самосъзнание, обслужвано от две тела. Кой би могъл да иска повече?

О, какви прекрасни вечери прекарвахме ние! Наистина моите впечатления бяха странични, но въпреки това искрено затрогващи. Още мога да си спомня първото си скарване с Илейн. Колко красива и упорита беше тя и колко приятно се разбирахме след това.

В действителност това „заместване“ предизвикваше известни проблеми. Аз бях програмирах Чарлз II да достигне до една известна точка на физическа интимност, която да не прескача. Но сега разбрах, че човек не може да планира всяко събитие в едно ухажване, в което участват две различни същества, особено когато едното от тях е жена. В името на правдоподобността трябваше да разреша на работа повече интимности, отколкото преди това считах за приемливи.

След първия шок, вече не намирах това за неприятно. Тъкмо напротив. Трябва да призная, че започнах да се интересувам силно от филмите за мен и Илейн. Предполагам, че някой задръстен психиатър би нарекъл случая ми „воайорство“ или даже по-лошо. Но това не би отговаряло на една по-дълбока философска интерпретация. Кой ли мъж не е мечтал да види себе си в действие? Общоприета мечта е да си

представиш как собствената ти скрита камера запечатва всяко действие. Ако имаше възможност, кой ли би се отказал от изключителната привилегия да бъде едновременно актьор и зрител?

Моите пиеси с Илейн се развиха в посока, която ме изненада. Започна да се проявява някакво чувство на отчаяние, някаква любовна лудост, на каквато никога не бях вярвал, че съм способен. Нашите вечери започнаха да се изпълват с една нежна тъга, с чувство на предстояща загуба. Понякога ние изобщо не говорехме, а само се държахме за ръце и се гледахме. А веднъж Илейн се заплака без видима причина, а аз я галех по косата и тя ме попита:

— Какво ще правим?

А аз я гледах, без да отговоря.

Напълно съзнавам, че всичко това се случваше на работа, разбира се. Но роботът бе част от мен. Моя сянка, близък, дубльор, средство, двойник. Той беше проекция на моята личност в определена ситуация и затова всичко, което му се случваше, се трупаше като мой личен опит. В метафизическо отношение не можеше да има никакво съмнение в това.

Всичко беше много интересно. Но накрая трябваше да приключа с ухажването. Беше време аз и Илейн да планираме сватбата си и да координираме графиците си. В съответствие с това, точно два месеца след началото, аз казах на работа да предложи дата за сватбата и да приключи с ухажването, считано от същата вечер.

— Ти се справи изключително добре — казах му аз. — Когато това приключи, ще получиш нова личност, ще ти бъде направена пластична операция и ще бъдеш включен на подходящо място в моята организация.

— Благодаря, господине — отвърна той. По лицето му не можеше да се прочете нищо, както и по моето. Не чух и намек за нещо в гласа му, с изключение на идеалното подчинение. Той тръгна, понесъл последния ми подарък за Илейн.

Стана полунощ, а Чарлз II не се върна. След един час аз почувствах известна тревога. Към три часа сутринта бях в състояние на възбуда, изпитвайки еротични и мазохистични чувства, виждайки него и нея във всички познати комбинации на механо-физическа похотливост. Минутите минаваха, Чарлз II го нямаше и моите мисли станаха садистични. Представях си бавните и ужасни начини, по които

ще отмъстя и на двама им. На работа заради вината и на Илейн заради глупостта ѝ да бъде излъгана от едно механично подобие на човек.

Дългата нощ бавно отминаваше. Накрая аз заспах неспокойно.

Събудих се рано. Чарлз II не беше се върнал. Аз отложих всичките си срещи за сутринта и се втурнах към апартамента на Илейн.

— Чарлз! — възкликна тя. — Какво неочаквано удоволствие!

Аз влязох в апартамента ѝ с безгрижно изражение. Бях решил да остана спокоен, докато разбере точно какво се бе случило снощи. Иначе нямаше да знам какво да правя.

— Неочаквано ли? — попитах. — Не ти ли споменах снощи, че може да дойда на закуска?

— Може и да си — каза Илейн. — Но право да ти кажа бях твърде развълнувана, за да запомня всичко.

— Но си спомняш какво се случи?

Тя се изчерви красиво.

— Разбира се, Чарлз. Още имам белези по ръката си.

— Наистина ли?

— И устните ми още горят. Защо стискаш така зъби?

— Още не съм си получил кафето — казах ѝ аз.

Тя ме заведе в нишата за закуска и наля кафе. Аз изпих моето на две глътки и попитах:

— Наистина ли ти приличам на мъжа от снощи?

— Разбира се — отвърна тя. — Аз вече познавам настроенията ти. Чарлз, какво е станало? Да не би нещо да те е разтревожило снощи?

— Да! — извиках бясно аз. — Спомних си как танцуваше гола на терасата. — Загледах се в нея, очаквайки да ме опровергае.

— Но то беше само за миг — каза Илейн. — И всъщност не бях гола. Нали знаеш, че бях по халат. Пък и нали ти ме накара да го направя.

— Да — отвърнах аз. — Да, да. — Бях смутен. Реших да продължа да налучквам. — Но после, когато ти пи шампанско от обувката ми...

— Само глътка — каза тя. — Не ти ли хареса?

— Ти беше великолепна — отвърнах аз и ме побиха трънки. — Предполагам, че не е честно да ти напомням сега за това...

— Глупости, на мен ми харесва да говорим.

— Ами какво ще кажеш за онзи абсурден миг, когато си разменихме дрехите?

— Е, това *наистина* беше перверзно — засмя се тя.

Аз се изправих.

— Илейн — заговорих сериозно. — Какво точно, дявол да го вземе, си правила снощи?

— Що за въпрос — отвърна тя. — Бях с теб.

— Не, Илейн.

— Но, Чарлз... Тези неща, за които току-що говори...

— Измислих ги.

— Тогава с кого си бил *ти* снощи?

— Бях си вкъщи, сам.

Илейн се замисли за малко.

— Боя се, че ще трябва да ти призная нещо — каза накрая тя. Аз скръстих ръце и зачаках.

— Аз също си бях сама вкъщи снощи.

Аз повдигнах едната си вежда.

— А останалите нощи?

Тя въздъхна дълбоко.

— Чарлз, не мога повече да те мамя. Аз наистина исках да преживея едно старовремско ухажване. Но когато моментът дойде, като че ли не можех да го вместя в програмата си. Разбираш ли, приближаваше края на уроците ми по ацтекско грънчарство, тъкмо бях избрана за председател на лигата за подпомагане на алеутите, пък и новият ми бутик се нуждаеше от особено внимание...

— И какво направи?

— Ами... Просто не можех да ти кажа „виж какво, хайде да се откажем от ухажването и просто да се оженим“. Все пак аз едва те познавах.

— *Какво направи?*

Тя въздъхна.

— Познавам няколко момичета, които са попадали в подобно положение. Те са ползвали онзи наистина хитър производител на работи Снайти... Защо се смееш?

— Защото и аз трябва да ти призная нещо — отговорих. — Аз също ползвах услугите на господин Снайти.

— Чарлз! Ти всъщност си изпратил един *робот* да ме ухажва? Как можа! Ами ако аз бях истинската?

— Мисля, че и двамата не можем да си позволим да се възмуцаваме чак толкова. Твоят робот прибра ли се снощи?

— Не. Мислех, че Илейн II и ти...

Аз поклатих глава.

— Аз никога не съм срещал Илейн II, а ти никога не си срещала Чарлз II. Явно нашите роботи са се срещали, ухажвали и сега са избягали заедно.

— Но роботите не могат да правят така.

— Нашите могат. Предполагам, че са успели да се препрограмират взаимно.

— Или може би са се влюбили — с копнеж изрече Илейн.

— Ще открия какво се е случило — казах аз. — Но сега, Илейн, нека помислим за нас. Предлагам в най-близко време, удобно и за двама ни, да се оженим.

— Да, Чарлз — прошепна тя. Целунахме се. А после нежно и с любов започнахме да координираме графициите си.

Успях да проследя бягството на роботите до космодрума „Кенеди“. Те бяха взели совалката до космическа платформа номер 5 и там се бяха прехвърлили на експреса „Кентавър“.

Не си направих труда да ти търся повече. Можеха да бъдат на един от цяла дузина светове.

Илейн и аз бяхме дълбоко засегнати от това приключение. Осъзнахме, че сме се превърнали в свръхспециализирани, твърде заети с работа хора, невероятно небрежни към простичките, дребни удоволствия. Заехме се с този въпрос и отделихме по един допълнителен час на ден, седем часа седмично, които просто прекарвахме заедно. Нашите приятели ни смятат за романтични глупаци, но на нас не ни пука. Знаем, че Чарлз II и Илейн II, другите ни „аз“, биха одобрили това.

Ще добавя само това: една нощ Илейн се събуди в състояние на истерия. Бе сънувала кошмар. Насън внезапно разбра, че всъщност

Чарлз II и Илейн II били истинските хора, които избягали от безчовечността на Земята в някакъв по-прост и по-приятен свят. А ние сме били роботите, които те оставили вместо себе си, програмирани така, че да вярват, че са хора.

Казах на Илейн колко глупаво е това. Доста време ми беше нужно докато я убедя, но накрая успях. Сега сме щастливи и живеем добър, продуктивен и изпълнен с обич живот. Но вече трябва да свършвам и да се заема с работата си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.